

ეკონომიკური ღირებულებები სოციალურის

საპირწონედ სამეწარმეო პოლიტიკაში

მაცაცო ტეფნაძე

თსუ ეკონომიკის დოქტორანტი, კავკასიის უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი

საქართველოს ეკონომიკური ტრანსფორმაციის გზაზე, გლობალური პანდემიის პირობებში, ადგილობრივი რესურსების მობილიზება და ქვეყნის რეგიონების ეკონომიკური სამეწარმეო პოტენციალის განვითარება კიდევ უფრო მეტ აქტუალობას იძენს. სამეწარმეო პოტენციალის ათვისებისა და რეგიონების ეკონომიკური კონკურენტუნარიანობის ამაღლების პროცესში ხშირად, სამთავრობო პროგრამაში ხვდება ისეთი პროექტები, როგორიცაა ტურისტული კლასტერები, სივრცითი მონყობის, ურბანული თუ სამეწარმეო ინიციატივები, რომელთა შესახებ კვლევები და დასაბუთება ეკონომიკურ გათვლებს და ბიზნეს მოდელირებას ეყრდნობა. თუმცა, ეკონომიკური ზრდისა და განვითარების საკითხები მოიცავს არა მხოლოდ ეკონომიკურ, არამედ სოციალურ ასპექტებსაც, რომლებიც ცალკეულ შემთხვევებში წინააღმდეგობაშია. მაშასადამე, საჭიროა კრიტიკულად შეფასდეს თუ რამდენად სოციალურად სარგებელია და დაბალანსებულია ასეთი ინიციატივის ეკონომიკური ასპექტები. როგორც ინოვაციური მიდგომა, კვლევის მიზანია შეისწავლოს, თუ რა სოციალური ასპექტები, რომელი ხარისხობრივი ცვლადები და ემპირიული ინდიკატორები არსებობს და როგორ მონაწილეობს ინიციაციის სოციალური პრეფერენციები გადანაცვლების მიღების პროცესში ეკონომიკური ცვლადების გვერდით. სტატიაში განხილულია სოციალური კაპიტალის არსი, ნორმები, მათი როლი ბუნებრივი რესურსების მართვის, სასოფლო ტურიზმისა თუ საზოგადოებრივი ცხოვრების სხვადასხვა სფეროებში და შემოთავაზებულია გაზომვის ემპირიული მეთოდი, რაც ეყრდნობა ექსპერიმენტულ თამაშებს. თამაშის დიზაინი შეიცავს ტესტს, რომელიც ზომავს სამიზნე ჯგუფში სოციალური კაპიტალის ემპირიულ ინდიკატორებს, რაც ხარისხობრივად ავსებს რაოდენობრივი შეფასების კრიტერიუმებს და ქმნის ამა თუ იმ სამეწარმეო პროექტის მდგრადი განვითარების შესაძლებლობებს.

საკვანძო სიტყვები: სოციალური კაპიტალი, რეგიონული ეკონომიკა, ექსპერიმენტი, ემპირიული ინდიკატორი, მეწარმეობა

ადგილობრივი რესურსული პოტენციალის მაქსიმალური ათვისებისა და შემოსავლის ალტერნატიული წყაროების გამოსავლენად, მთავრობები მიმართავენ მასშტაბურ სივრცითი მონყობის, სამეწარმეო ტურისტული ინფრასტრუქტურის შენარჩუნება-განახლებისა და ურბანული განვითარების პროექტებს, რომელიც მიზნად ისახავს ეკონომიკურ ზრდას და მოსახლეობის ეკონომიკური კეთილდღეობის ამაღლებას. პანდემიით გამოწვეულმა კრიზისმა, შეზღუდული და გაძვირებული მიწოდების ბაზრებით ახალი გამოწვევების წინაშე დააყენა მთელი მსოფლიო და საქართველო, რომელმაც გავლენა იქონია საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა სფეროზე და მათ შორის სურსათის უსაფრთხოებაზე. შესაბამისად, დღის წესრიგში დადგა ისეთი პრიორიტეტები, როგორიცაა ეროვნული რესურსების მობილიზება და რეგიონებში არსებული ეკონომიკური სამეწარმეო პოტენციალის განვითარება. ამ ფონზე, ჩვენი ქვეყნის აგრარული სექტორის სამრეწველო მიმართულებების და შესაძლებლობების ათვისება კიდევ უფრო მეტად აქტუალური გახდა. სამეწარმეო პოტენციალის ათვისებისა და რეგიონების ეკონომიკური კონკურენტუნარიანობის ამაღლების პროცესში ხშირად, სამთავრობო პროგრამაში ხვდება ისეთი პროექტები, როგორიცაა: ტურისტული

კლასტერები (ტეფნაძე, 2020), სივრცითი მონყოფის, ურბანული თუ სამეწარმეო ინიციატივები, რომელიც ძირითადად ეკონომიკურ სარგებელზეა გათვლილი და შესაბამისად, პროექტების დასაბუთება მეტწილად ეკონომიკურ გათვლებს და მათემატიკურ მოდელირებას ეყრდნობა. თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ ასეთი პროექტები ხშირად აზრთა სხვადასხვაობის გამო გამოწვევას ქმნის და გადაწყვეტილების მიღების პროცესი კონფლიქტურ პირობებში მიმდინარებს. სწორედ ამიტომ ეკონომიკური პრობლემების გადაწყვეტა არ მოიცავს მხოლოდ ეკონომიკური სარგებლის ასპექტს და აუცილებელია ბალანსი იქნას დაცული სოციალურ და ეკონომიკურ პრიორიტეტებს შორის. თუმცა, ეკონომიკური პოლიტიკის სფეროში მეცნიერების მიერ აქამდე შემუშავებული სახელმძღვანელო პრინციპები და მეთოდური სახელმძღვანელოები ძირითადად საკითხების მათემატიკურ მოდელირებასა და ოპტიმიზაციის მოდელს ეყრდნობოდა, მაშინ როცა ეკონომიკური პროცესების სიღრმეში სოციალური პრეფერენციებიც არსებობს. ასეთი დამხმარე სახელმძღვანელოები მრავალმხრივი გლობალური გამოწვევების კვალდაკვალ კარგავს პრაქტიკულ ორიენტირს და ცდება რეალურ საჭიროებებს. კვლევები აჩვენებს, რომ ეკონომიკის ზრდისა და განვითარების განსაზღვრებები დამოკიდებულია ამა თუ იმ ინდივიდის თუ ინდივიდთა ჯგუფის სოციალურ პრეფერენციებზე და სტრატეგიული თანამშრომლობის ნება-სურვილზე. მაგ.: დევრისი & ვოსი, 2018 განმარტავენ სოციალურ ასპექტებს, როგორც სოციალური ღირებულებებს, პრიორიტეტებს და ალქმებს (De Vries & Voß, 2018). სკოტი მიიჩნევს, რომ ეკონომიკურ პროცესებში მონაწილე ინდივიდებს აქვს ადგილობრივი რესურსების მიმართ სუბიექტური ხედვა, რომელიც გავლენას ახდებს რესურსების მენეჯმენტის პროცესში ინდივიდუალურ ქცევასა და გადაწყვეტილებაზე (Scott, 2003). პასაკარნიკი & მალიენი, 2020 წერენ, რომ ინდივიდის ქცევას არ განსაზღვრავს მხოლოდ ეკონომიკური ღირებულებები და რეგულაციები. მაშასადამე, სოციალური ასპექტები სერიოზულად და თანაბრად მნიშვნელოვნად უნდა იქნას ალქმული და გათვალისწინებული ეკონომიკური პროგრამების დანერგვის პროცესში (Pasakarnis & Maliene, 2020).

ნაშრომის მომდევნო ნაწილში განვიხილავთ სოციალური კაპიტალის მნიშვნელობას, ასპექტებს, სოციალური კაპიტალის ნორმებს და მათ მნიშვნელობას და როლს საზოგადოებრივი ცხოვრების სხვადასხვა ეტაპზე. როგორც სიახლე, მესამე ნაწილში განვიხილავთ სოციალური კაპიტალის გაზომვის ექსპერიმენტულ მეთოდებს, რომელსაც თამაშების დიზაინი აქვს. ნდობის თამაში (Trust game) და თამაში „საზოგადოებრივი საქონელი“ (Public Good game), რომელიც ზომავს სოციალური კაპიტალის ნორმებს: ნდობასა და თანამშრომლობას ამა თუ იმ სოციალურ ჯგუფში.

მეთოდოლოგია. კვლევა ეყრდნობა კონცეპტურალურ ჩარჩოს, რომელიც აერთიანებს რამდენიმე დისციპლინას. შესაბამისად ნაშრომისთვის ავირჩიეთ კვლევის ინტერდისციპლინური მეთოდი, რომელიც მოიცავს კვლევითი ნაშრომების გაცნობას სოციალური კაპიტალის, ექსპერიმენტული ეკონომიკის, თამაშების დიზაინის მიმართულებით. ჩატარებული აქტივობები მოიცავს ლიტერატურის ძიებას და იდენტიფიკაციას, წინასწარ განხილვა-ფილტრაციას შესაბამისობისა და სანდოობის კრიტერიუმებზე დაყრდნობით, შერჩეული დოკუმენტების კრიტიკული განხილვა, ანალიზი და სინთეზი, კვლევის შედეგების შეჯამება და დასკვნების მომზადება.

სოციალური კაპიტალის როლი განვითარების სხვადასხვა კონტექსტში. ბოლო პერიოდში, კომპლექსური პოლიტიკური საკითხებისადმი მაღალი სიზუსტის გამო, სოციალური კაპიტალის კონცეფციამ მოიპოვა პოპულარობა (Auer, et al, 2020). აქამდე ჩატარებული კვლევების ანალიზმა აჩვენა, რომ სოციალურ კაპიტალსა და კოლექტიურ აქტივობებს შორის არსებობს პოზიტიური კორელაცია. მაგალითად, სოციალური კაპიტალის განზომილებები ეფექტიანად ემსახურება ფერმერული ბიზნესის მრავალმხრივი განვითარების მიზნებს (Cofre-Bravo et al, 2019.) გარდა ამისა, მეცნიერები აუერი და სხვები, 2020 მიუთითებენ, რომ ნდობა და კავშირები და სოციალური ქსელები ზრდის მწარმოებლურობის ეფექტიანობას და აუმჯობესებს ბუნებრივი კაპიტალის კონსერ-

ვაციისა და მართვის პროცესს (Auer et al, 2020). მეცნიერებს სოლარდი (Soulard, 2018), გალენტი (Gallent, 2015), ბაი (Bae, 2020), ბინი და სხვები (Bin et al, 2019), რივერა და სხვები (Rivera et al, 2018), კუპიდურა და სხვები (Kupidura et al, 2014) მიაჩნიათ, რომ სოციალურ კაპიტალს დადებითი ეფექტი გააჩნია სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების პროცესებში რომელიც ეხება კონფლიქტების მართვას, სასოფლო ტურიზმს, და სოფლის განვითარების თუ ურბანული განახლების პროექტებს (იხ. ცხრილი №1) . მაშასადამე, მიზანშეწონილია სოციალური კაპიტალის გათვალისწინება ისეთ პროგრამებსა თუ პროექტებში, სადაც მრავალმხრივი საზოგადოებრივი ინტერესის გადაკვეთა იწვევს დაძაბულობას.

ცხრილი 1.

სოციალური კაპიტალის ეფექტი სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სფეროებზე

სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სფეროები	სოციალური კაპიტალის ეფექტი (დადებითი/უარყოფითი)	ქვეყნები
ფერმერულ ბიზნესსა და ინოვაციურ პროცესებზე ზეგავლენის ეფექტი	დადებითი	ჩილე
ტურიზმის კლასტერსა და ტურისტული დანიშნულების მართვის გეგმებზე ზეგავლენის ეფექტი	დადებითი	აშშ
სეზონურ მაცხოვრებლებლების ეფექტი როგორც დამაკავშირებელი რგოლი ადგილობრივი დასახლებების მოდერნიზაციასა და თემის განვითარების პროცესში.	დადებითი, უარყოფითი	იტალია
მრავალკულტურულ გარემოში სტრესსა და დეპრესიულ სიმპტომებზე ზეგავლენის ეფექტი	უარყოფითი	სამხრეთ კორეა
ბუნებრივი კაპიტალის კონსერვაციისა და მართვის პროცესში ზეგავლენის ეფექტი	დადებითი	ჩილე
საკოორდინაციო ეფექტიანობაზე ზეგავლენის ეფექტი	დადებითი	ჩილე
ასიმეტრიულ ინფორმაცია და განუსაზღვრელობაზე ზეგავლენის ეფექტი	დადებითი	ჩილე
ლანდშაფტის ესთეტიურ ღირებულებაზე ზეგავლენის ეფექტი	დადებითი	პოლონეთი

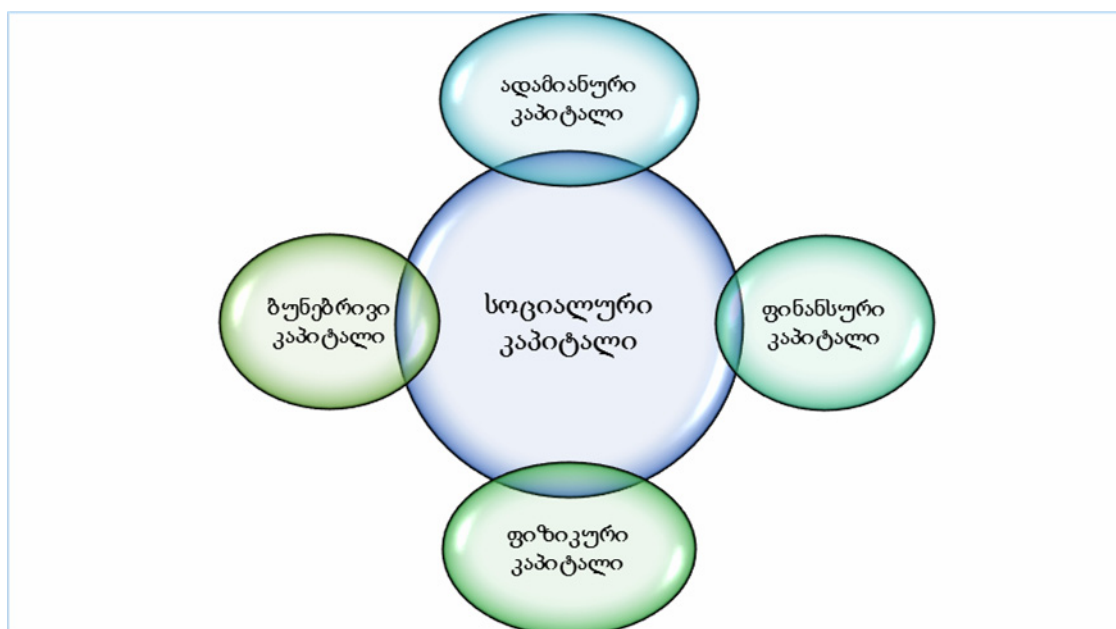
სოფლის მეურნეობასა და სოფლის განვითარებაზე ზეგავლენის ეფექტი	დადებითი	გერმანია, ესპანეთი, იტალია, ლიტვა, ლატვია, დანია, ისრაელი
--	----------	---

ცხრილი 2. სოლარდი (Soulard, 2018), გალენტი (Gallent, 2015), ბაი (Bae, 2020), ბინი და სხვები (Bin et al, 2019), რივერა და სხვები (Rivera et al, 2018), კუპიდურა და სხვები (Kupidura et al, 2014), ადაპტირებული მაცაცო ტეფნადის მიერ

საზოგადოებრივი კაპიტალი მოიცავს კაპიტალის სხვადასხვა კომპონენტებს, რომელშიც ცენტრალური ადგილი აქვს სოციალურ კაპიტალს (Soulard et al, 2018). ყველა საზოგადოება ფლობს კაპიტალის სხვადასხვა კომბინაციებს, რომელიც მოიცავს ადამიანურ, ფიზიკურ, ფინანსურ, ბუნებრივ და სოციალურ კაპიტალის სახეობებს, რომელთა შორის დამაკავშირებელი ფუნქცია აქვს სოციალურ კაპიტალს (იხ. სქემა 1).

სქემა 1.

კაპიტალის სახეობები და კავშირები (Soulard et al, 2018)



სოციალური კაპიტალი ეს არის კონცეფცია სოციალური კავშირების შესახებ, რომელიც აკავშირებს საზოგადოების წევრებს ერთობლივი სოციალური, ფიზიკური, ბუნებრივი, ადამიანური და ფინანსური კუთვნილებებით (Putnam, 2000). ეს არის კონცეპტუალური რეზერვი, სოციალური ნდობის, კავშირების და ღირებულებების, რომელსაც ეყრდნობიან საზოგადოების წევრები რათა განახორციელონ საერთო მიზნები და აიმაღლონ ეკონომიკური კეთილდღეობა.

სოციალური კაპიტალის ნაირსახეობას წარმოადგენს ე.წ. „მორალური რესურსები“, რომელთა მოცულობა მოხმარების პროცესში კი არ მცირდება, არამედ იზრდება, ხოლო ამოიწურება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუკი არ გამოიყენება (სამოქალაქო განვითარების საერთაშორისო ცენტრი,

1998). სოციალური კაპიტალი იყოფა ორ დაკავშირებულ კომპონენტად, რომელიც მოიცავს სტრუქტურულ და ნორმატიულ კომპონენტებს (Nenadovic & Epstein, 2016). სოციალური კაპიტალის სტრუქტურული კომპონენტები შედგება შემაკავებელი (bonding), შემაერთებელი (bridging) და დამაკავშირებელი (Linking) სოციალური კაპიტალისგან, მაშინ როცა ნორმატიული კომპონენტები მოიცავს ისეთ ცნებებს როგორიცაა: ნდობა, ორმხრივი (Reciprocal) ალტრუიზმი და თანამშრომლობა (MacGillivray, 2018).

აუერი და სხვები. 2020 აკეთებენ სოციალური კაპიტალის კლასიფიკაციას, როგორც შემაკავებელი და შემაერთებელი სოციალური კაპიტალი (Auer et al, 2020). შემაკავებელი სოციალური კაპიტალი გულისხმობს სოციალური ჯგუფის შიგნით, შედარებით ჰომოგენურ ინდივიდებს შიგნით კავშირებს, როგორიცაა ოჯახი, მეგობრები და მეზობლები). შემაერთებელი სოციალური კაპიტალი გულისხმობს საზოგადოებისა და სოციალური ჯგუფის გარე წევრებს შორის ურთიერთობას და კავშირებს. McGillivray, 2018 თავის კვლევაში საუბრობს სოციალური კაპიტალის მესამე – დამაკავშირებელი სოციალური კაპიტალის (linking social capital) კომპონენტზე, რომელიც აკავშირებს სხვადასხვა ძალაუფლების და ინსტიტუციური კუთვნილების ადამიანებს, რომელიც საშუალებას აძლევს ადამიანებს ხელი მიუწვდებოდეთ იმ კაპიტალურ რესურსებზე, რომელზე წვდომაც შეზღუდულია შემაკავებელი და შემაერთებელი კაპიტალით. აღსანიშნავია, რომ შემაკავებელ სოციალურ კაპიტალში არსებული კავშირები მყარია და ძლიერი, მაშინ როცა შემაერთებელ სოციალური კაპიტალში კავშირები სუსტია. გარდა ამისა შემაკავებელ სოციალური კაპიტალისთვის დამახასიათებელია თანამშრომლობა არაფორმალური და გამოცდილებაზე დამყარებული ცოდნის, ადამიანური რესურსების თუ ტრადიციული ტექნიკური გადანაცვების გაზიარებით, მაშინ როცა, შემაერთებელი და დამაკავშირებელი სოციალური კაპიტალი ხელს უწყობს კვლევასა და ინოვაციურ ტექნოლოგიებზე წვდომას. მაშასადამე, შემაკავებელი სოციალური კაპიტალი გავლენას ახდენს სოციალურ ჯგუფში ეკონომიურობის გაუმჯობესებაზე, თუმცა სოციალური ჯგუფის შიგნით ამონურვადი კაპიტალური რესურსების თვალსაზრისით ერთგვარად შეზღუდულია. შემაერთებელი და დამაკავშირებელი სოციალური კაპიტალის კონცეფცია გულისხმობს კაპიტალური რესურსის პოტენციალის გაფართოებას და პროდუქტიულობის ზრდას მეტი რესურსის უკეთესი რესურსების და უკეთესი ტექნოლოგიების მოზიდვით. კაპიტალის სტრუქტურული კომპონენტები შეჯამებულია ცხრილი №2-ში.

სოციალური კაპიტალი		მოკავშირეები	მხარდაჭერის სახეები
Bonding კაპიტალი	სოციალური	ოჯახის წევრები, მეგობრები	ემოციური მხარდაჭერა და მოტივაცია, პრობლემის გადაწყვეტაში მხარდაჭერა და ადაპტირება
Bridging კაპიტალი	სოციალური	ორგანიზაციის თანამშრომლები, დამოუკიდებელი მრჩეველები, დარგობრივად მონათესავე მეწარმეები და სანარმოები	გამოცდილების, ცოდნის, იდეის გაზიარება და მხარდაჭერა, რჩევებისა და ტექნიკური მხარდაჭერის უზრუნველყოფა
Linking კაპიტალი	სოციალური	ბანკები, ასოციაციები, კვლევითი ცენტრები, სამთავრობო სააგენტოები	ცოდნის გაზიარება საერთაშორისო მასშტაბით, ახალი ცოდნისა და ახალი სერვისების, ახალი რესურსების მოძიებაში მხარდაჭერა

უნდა აღინიშნოს, რომ სოციალური ჯგუფები, რომელსაც გააჩნიათ მეტ-ნაკლები კომბინაცია სოციალური კაპიტალისა, ავლენენ განსხვავებული ქცევას ამა თუ იმ ეკონომიკურ ურთიერთობებში. მაგ.: სოციალური ჯგუფები, რომელსაც აქვს დაუბალანსებელი კომბინაცია – მაღალი შემაკავებელი და დაბალი შემაერთებელი კაპიტალი, ახასიათებთ ცვლილებების მიმართ სიხისტე. ასევე კომბინაციაში ორივე კომპონენტის სიმწირე, სოციალურ ჯგუფს ახასიათებს, როგორც უკონტროლო, ქაოსის მიმართ მიდრეკილს. ასევე, სოციალური ჯგუფები, დაუბალანსებელი კომბინაციით – დაბალი შემაკავებელი და მაღალი შემაერთებელი კაპიტალი, ახასიათებთ კლიენტელიზმი რაც ნიშნავს არასიმეტრიული ურთიერთობების ფორმის მქონე ორმხრივი გაცვლის მექანიზმი პატრონსა და კლიენტ სოციალურ ჯგუფებს შორის.

სოციალური კაპიტალის გაზომვის მეთოდები და ინსტრუმენტები. მეცნიერებს მიაჩნიათ, რომ ნდობა როგორც სოციალური კაპიტალის ერთერთი ნორმა, მნიშვნელოვან როლს თამაშობს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების პროცესებში, თუმცა ნდობის გაზომვის საკითხი არც თუ ისე მოწესრიგებულია. ადრეულ კვლევებში ნდობის გაზომვისთვის იყენებდნენ გამოკითხვის მეთოდს (Cofre-Bravo, et al 2019; Villalonga- Olives, et al. 2016; Fitzsimons et al, 2019). ასევე, გამოკითხვის მეთოდი ფართოდ გამოიყენება აშშ-ის სოციალური კვლევების ცენტრის და მსოფლიო ღირებულებების კვლევის ცენტრების მიერ (American General Social Survey,¹ World Values Survey²), რომელიც ზომავს ნდობის ინტერკულტურულ თავისებურებებს და მახასიათებლებს. გარდა ამისა, გერმანიის სოციალური ეკონომიკური პანელი³ იყენებს ნდობის, Risk aversion და betrayal aversion – გასაზომად გამოკითხვის მეთოდს.

გამოკითხვის მეთოდისგან განსხვავებით, ექსპერიმენტული თამაშები წარმოადგენს ნდობის ნორმის ქცევით გაზომვის ინსტრუმენტს, რომელიც მოიპოვებს უფრო მაღალი სიზუსტისა და სანდოობის ინფორმაციას რესპონდენტებისგან (Fehr, 2009). იმისათვის, რომ გავზომოთ სოციალური კაპიტალის ნორმები – ნდობა და თანამშრომლობის პოტენციალი ამა თუ იმ სოციალურ ჯგუფში, ექსპერიმენტული თამაშის დიზაინი შედგება ორი თამაშისგან როგორიცაა „ნდობის“ თამაში (trust game) და თამაში „საზოგადოებრივი საქონელი“ (public good game).

ბოლო პერიოდის სამეცნიერო კვლევები მიუთითებს სოციალური კაპიტალსა და საზოგადოებრივი ცხოვრების სხვადასხვა სფეროებს შორის კავშირებზე. კერძოდ სოციალური კაპიტალის სტრუქტურული და ნორმატიული კომპონენტები გავლენას ახდენენ ეკონომიკური საქმიანობის ეფექტიანობაზე, მდგორადობასა თუ პროდუქტიულობაზე. აღსანიშნავია, რომ სოციალური კაპიტალის სტრუქტურული კომპონენტების კომბინაციები შესწავლა და გაზომვა ხელს უწყობს ამა თუ იმ სოციალურ ჯგუფში ქცევის თავისებურების გამოვლენას და ქმნის დანყებული ეკონომიკური ინიციატივის მდგრადი განვითარების წინაპირობებს. ჩვენს მიერ სისტემურად იქნა შესწავლილი და გამოკვლეული თანამედროვე მეცნიერების მიერ ბოლო წლებში სხვადასხვა სფეროებზე სოციალური კაპიტალის დადებითი გავლენის მასშტაბი, რომელიც მოიცავს ისეთ სფეროებს როგორიცაა ტურისტული დანიშნულების ადგილების მართვა, ფერმერული ბიზნესი, ბუნებრივი რესურსების, ლანდშაფტის ესთეტიური ღირებულებისა და მართვის პროცესი, სოფლის მეურნეობის, სოფლის განახლებისა და ურბანიზაციის პროექტები. ყოველივე ეს გვაძლევს საფუძველს ვივარაუდოთ, რომ სოციალური კაპიტალის ემპირიული ინდიკატორები გაზომვა და ეკონომიკურ მოდელში ინტეგრირება განსაკუთრებით მომგებიანი იქნება ქვეყნის რეგიონებში ისეთი კომპლექსური პროექტების განხორციელებისთვის, რომელიც არსებული რესურსების, მათ შორის არსე-

¹ <https://gss.norc.org/>

² <https://www.worldvaluessurvey.org/wvs.jsp>

³ https://www.diw.de/de/diw_01.c.412809.de/presse/glossar/sozio_oekonomisches_panel_soep.html

ბული სოციალური კაპიტალის მაქსიმალურ მობილიზებას და ადგილობრივი სამეწარმეო პოტენციალის განვითარებას შეუწყობს ხელს (Wang et al., 2020). ასეთი პროექტებია ტურისტული კლასტერები, რეგიონებში მენარმეობის განვითარებისა თუ მდგრადი ურბანული სივრცითი განვითარების პროექტები, სადაც ამა თუ იმ ადგილობრივი სოციალური ჯგუფებში არსებული სოციალური კაპიტალის რესურსი ოპტიმალურად მოერგება პროექტის სტრატეგიული მართვის პროცესს. რეკომენდაცია, რომელიც ჩატარებული მოკვლევის შემდეგ გამოიკვეთა, მდგომარეობს კვლევითი ექსპერიმენტის ინიცირების გეგმაში, რომელიც თავის არსით არის ინოვაციური, თანხვედრაშია სამეწარმეო უნივერსიტეტის განვითარების და კვლევის სისტემურ მოდელთან (Gagnidze, 2018) და მიზნად ისახავს სოციალური კაპიტალის ემპირიული ინდიკატორების გაზომვას. მიზანშეწონილია სავსე ექსპერიმენტი ჩატარდეს საქართველოში, კახეთის რეგიონში, კვლევის ობიექტად კი განისაზღვროს აგრარული სამრეწველო სექტორი. კერძოდ აგრარული პროდუქციის წარმოების გაფართოებისა და კომერციალიზაციის შესაძლებლობების კვლევის მიზნით 8 მუნიციპალიტეტში მოხდება ადგილობრივი მენარმე ფერმერების შერჩევა, დაჯგუფება და სავსე ექსპერიმენტის განხორციელება.

მიზანშეწონილია თამაშის დიზაინს დაემატოს ისეთი კომპონენტები, რომელიც ხელს შეუწყობს მიზნობრივ სოციალურ ჯგუფებში არსებული სოციალური კაპიტალის კომპონენტებისა და მათი კომბინაციების გამოთვლას. მაგალითად, ასეთი თამაშები მოიცავს ტესტს ისეთი საკითხების ირგვლივ, როგორიცაა რისკის მიმართ დამოკიდებულება. დროთი პრეფერენციები, ალტრუიზმი. მსგავსი თამაშის დიზაინი ასევე შესაძლებელია დაჯგუფდეს კითხვარებთან რაც ხელს შეუწყობს ხარისხობრივი კვლევის რაოდენობრივ ჭრილში ტრანსფორმაციას. ამასთან, ემპირიული ინდიკატორები უნდა დაწყვილდეს რეგიონში მიმდინარე და დაგეგმილ სამეწარმეო პროექტებთან პილოტირების რეჟიმში და მოეწყოს მდგრადობის ინდიკატორებზე შემდგომი დაკვირვება.

ლიტერატურა:

1. Gagnidze, I. (2018), The Role of International Educational and Science Programs for Sustainable Development (Systemic Approach), *Kybernetes*. Vol. 47 Issue: 2, pp. 409-424. <https://doi.org/10.1108/K-03-2017-0114>
2. Tepnadze M, (2020), Agriculture and Rural Development Policies and Institutional frameworks, Proposed Mapping for Wine tourism in Georgia, *Proceedings of the 9th International Scientific Conference Rural Development*, Issued: Research and Innovation for Bio economy. DOI: <http://doi.org/10.15544/RD.2019.075>
3. Wang, Ch., Deyu X., Yi, Y. The Impact of Social Capital on University Students' Entrepreneurial Opportunity Recognition (January 2020, DOI:10.2991/aebmr.k.201211.092, Conference: Fifth International Conference on Economic and Business Management (FEBM 2020)
4. De Vries, W.T. & Voß, W. 2018. Economic versus Social values in land and property management: Two sides of the same coin? *Raumforsch Raumordn Spat Res Plan* (2018) 76:381–394. DOI:10.1007/s.13147-018-0557-9
5. Scott, A. 2003. Assessing public perception of landscape: From practice to policy. *Jounrnal of Environmental policy and planning*. 5:2, 123-144, DOI: 10.1080/1523908032000121193
6. Soulard, J, Knollenberg, W., Boley, B.B. Perdue, R.R. McGehee, N.G. 2018. Social capital and destination strategic planning. *Elsevier, Tourism Management* 69, 169-200. DOI: 10.1016/j.tourman.2018.06.011

7. Putnam, R.D. 2000. Bowling alone: The Collapse and revival of Americal community, *Simon and Schuster, New York*. URL: <https://www.socialcapitalgateway.org/content/book/putnam-r-d-2000-bowling-alone-collapse-and-revival-american-community-new-york-simon-sc>
8. Auer, A., Von Below, J., Nahuelhual, L., Mastrangelo, M., Gonzalez, A., Gluch, M., Vajellos, M., Staiano, L., Lateralra, P., Paruelo, J. 2020. Role of Social Capital and collective actions in Natural capital conservation and management. *Elsevier, Environmental Science and Policy* 107, 168-178. DOI: 10.1016/j.envsci.2020.02.024
9. Cardenas C.J., & Carpenter, J. 2008. Behavioural Development Economics: Lessons from Field Labs in the Developing World. *The Journal of Development Studies*, 44:3, 311-338, DOI: 10.1080/00220380701848327
10. Cofre-Bravo, G., Klerkx, L., Engler, A. 2019. Combinations of bonding, bridging, and linking social capital for farm innovation: How farmers configure different support networks. *Elsevier, Journal of Rural Studies* 69 (2019) 53-64. DOI: 10.1016/j.jrurstud.2019.04.004
11. Villalonga- Olives, E., Adams, I., Kawachi, I. 2016. The development of a bridging social capital questionnaire for use in population health research. *Elsevier, SSM- Population Health* 2(2016), 613-622. DOI: 10.1016/j.ssmph.2016.08.008
12. Fitzsimons E., Rodríguez-Lesmes P., Stein D. Et al. Building social capital: Poor impacts or poor measurements? working paper, *El Colegio de México*. 2019. 17 URL: https://sistemas.colmex.mx/Reportes/LACEALAMES/LACEA-LAMES2019_paper_257.pdf
13. Soulard, J, Knollenberg, W., Boley, B.B. Perdue, R.R. McGehee, N.G. 2018. Social capital and destination strategic planning. *Elsevier, Tourism Management* 69, 169-200. DOI: 10.1016/j.tourman.2018.06.011
14. Gallent, N. 2015. Bridging social capital and resource potential of second homes:Case of Stintino, Sardinia. *Elsevier, Journal of Rural Studies* 38, 99-108. DOI: 10.1016/j.jrurstud.2015.02.001
15. Bae, S.M. 2020. Relationship between social capital, acculturative stress and depressive symptoms in multicultural adolescents: Verification using multivariate latent growth modeling. *Elsevier, International Journal for International Relations* 74, 117-135. DOI: 10.1016/j.ijintrel.2019.11.007
16. Bin, W., Linghui, L., Carter, C.J. 2019. Bridging social capital as a resource for rural revitalization in rural China? A survey of community connection of university students with home villages, *Elsevier, Journal of Rural Studies*. DOI: 10.1016/j.jrurstud.2019.05.008
17. Rivera, M., Knockel, K., Diaz-Puente, J.M., Afonso, A. 2018. The role of social capital in agriculture and rural development: Lessons learnt from case studies in eight countries. *Sociologia Ruralis*, DOI: 10.1111/soru.12218
18. Putnam, R.D. 2000. Bowling alone: The Collapse and revival of Americal community, *Simon and Schuster, New York*. URL: <https://www.socialcapitalgateway.org/content/book/putnam-r-d-2000-bowling-alone-collapse-and-revival-american-community-new-york-simon-sc>
19. Nenadovic, M., Epstein, G. 2016. The relationship of social capital and fishers' participation in multi-level governance arrangements. *Elsevier, Envirnmmental Science and Policy* 61 (2016) 77-86. DOI: 10.1016/j.envsci.2016.03.023
20. MacGillivray, A. 2018. Leadership as practice meets knowledge as flow: Emerging perspectives for leaders in knowledge-intensive organizations. *Journal of Public Affairs*. 2018;18: e1699. DOI: 10.1002/pa.1699
21. Pasakarnis, G., Maliene, V., Dixon-Gough, R., Malys, N., 2020. Decision support framework to rank and prioritize the potential land areas for comprehensive land consolidation. *Elsevier, Land Use Policy* 100.DOI: 10.1016/j.landusepol.2020.104908

22. Fehr, E. 2009. On the economics and biology of trust. *Journal of the European Economic Association*, 7(2-3):235-266. DOI: 10.1162/JEEA.2009.7.2-3.23
23. სამოქალაქო საზოგადოება: ფონდ ევრაზიის გრანტის C97-0124 საფუძველზე / [რედ.: ლევან ბერძენიშვილი და გიგა ბოკერია] ; სამოქალაქო განვითარების საერთაშ. ცენტრი – თბ., 1998

Economic VS Social Values in Entrepreneurial Policy

Matsatso Tepnadze

PhD candidate in Economics at TSU,

Affiliated Associate Professor in Economics at Caucasus School of Business at the CU

SUMMARY

Insights in social-economic developments suggest that enhancing the economic benefits of rural development is not necessarily a conditional requirement to enhance domestic resource mobilization, as this contains also social aspects. Hence, a critical assessment of the conditions under which development initiatives can be beneficial socially is necessary. The aim of this article is to identify what sort of values and qualitative indicators should be employed to measure the social dimension of large scale entrepreneurial projects, and to assess whether with such indicators one can optimize analytical tools in decision making process. we induce how one can apply game applications of experimental economics to measure empirical indicators of social capital. Hence, if we apply games as a way to explore scenarios we are better able to address sustainable solutions in rural development sector.